

перекладу юридичного тексту [4, с. 117]. Відповідно сучасна правова культура більшості європейських держав (як держав-членів ЄС, так і країн-кандидатів і навіть держав-сусідів ЄС) відчуває потужний вплив процесу європеїзації, яку можна розглядати як політичну концепцію і як теоретичний інструмент. Як політична концепція «європеїзація» є відображенням взаємозалежності між національними політичними настановами та інституційними структурами, останніми та Європейським Союзом. Як теоретичний інструмент «європеїзація» використовується для аналізу еволюції національної та союзної політики і відповідних інституцій, їх взаємодії та взаємного впливу.

Таким чином, розбудова вітчизняної правової культури перебуває в єдності з розвитком правової культури європейського суспільства, що відображається у видозміненнях правової системи, запозиченні людиноцентристських підходів у оновленні та реформуванні наявних інституцій різного рівня.

Список використаних джерел

1. Ломака В. С. Європеїзація правової культури: дослідницький нарис. *Problems of legality*. 2023. № 160. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/273873/271283>.

2. Weiler J.H.H. The political and legal culture of European integration: An exploratory essay. *International Journal of Constitutional Law*. 2011. № 9 (3-4), P. 678-694 URL: <https://doi.org/10.1093/icon/mor054>.

3. Минькович-Слободяник О. Основні етапи формування правової культури на теренах сучасної України. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 44–49. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2019.07>.

4. Ломака В. С. Правова культура суспільства в умовах європейської інтеграції. 2022. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/268418/266031>.

Маковічук Анастасія Валеріївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти за спеціальністю (053) Психологія
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Мозоль Наталія Іванівна
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОСВІДОМІСТЬ І МОРАЛЬНІСТЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Правосвідомістю є система знань, переконань і цінностей, яка формується в процесі соціалізації людини і визначає її поведінку в суспільстві, відображає

правову дійсність у поглядах, теоріях, концепціях, почуттях, уявленнях людей про право, його місце та роль щодо забезпечення свободи особи та інших загальнолюдських цінностей [2, с. 164]. У діяльності працівників Національної поліції правосвідомість грає важливу роль, оскільки вони зобов'язані дотримуватись законів та правил, захищати права та свободи громадян, тому правосвідомість працівників Національної поліції повинна бути розвиненою та глибокою, адже вони є прикладом для громадян і повинні дотримуватись високих стандартів моралі та етики. Також важливо, щоб вони були здатні до самоаналізу та критичного мислення, щоб уникати порушень закону та надмірного застосування сили.

Одним з головних аспектів правосвідомості та моральності у діяльності працівників поліції є етичні норми поведінки. Основним етичним принципом у діяльності поліцейських є повага до прав людини та захист її інтересів. Поліцейські повинні дотримуватись принципів законності, об'єктивності та насамперед моральних установок – справедливості, обов'язковості, солідарності, взаємодопомоги, толерантності, колективізму та ін. [6, с. 86–87]. Крім того, важливо, щоб поліцейські були чесними та інтегральними особами, які не допускають порушень правил поведінки та моральних норм. Це забезпечить високий рівень довіри громадян до поліції та допоможе зберегти мир та стабільність у суспільстві.

Виникнення моралі обумовлене процесом становлення і розвитку суспільної праці, коли виникає необхідність регулювання відносин між особистістю і колективом. Тому правосвідомість і моральність насамперед регулюють поведінку окремої особистості, визначених спільнот, суспільства і держави. Моральність засуджує всі випадки порушення прав особистості, образу її честі і гідності, вимагаючи їх активного захисту. Не меншу роль відводять моральності в оцінці особистості, залученої до управління суспільством, розвитку всіх форм демократії [4], що сприяє формуванню активної життєвої позиції.

Правова свідомість і моральність відповідають визначеним потребам сучасної спільноти працівників Національної поліції України, тому що слугують регуляторами відносин у колективі, погоджуючи інтереси окремої особистості з інтересами різних об'єднань і суспільства в цілому. Порівняно з правовим, моральне регулювання є більш гнучким, витонченим, має більші можливості внутрішнього впливу на особистість, сильніше активізує внутрішні сили особи. Межі впливу на працівника поліції моральних норм менш жорсткі, ніж правові. У період трансформації сучасного суспільства моральні норми відіграють величезну роль у становленні і розвитку нових економічних, політичних і соціальних відносин через поглиблення демократії, розширення прав і свобод особистості як соціальних цінностей, формування нової людини [5, ст. 17].

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень,

необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [7].

У ситуації воєнного стану, правоохоронні органи мають особливу відповідальність перед народом і державою. Поліцейські повинні мати високий рівень правосвідомості та моральної свідомості, щоб забезпечити безпеку громадян і захистити права та свободи людей. Для досягнення цих цілей, працівники Національної поліції повинні проходити регулярне навчання та тренування, щоб підвищити свій рівень компетентності та знань з права та моралі. Також важливо, щоб керівництво поліції створювало сприятливі умови для розвитку професійних якостей поліцейських та забезпечувало їх соціальну захищеність.

На процес формування правосвідомості особистості впливають різні фактори – соціальні, економічні, політичні, правові та під час війни, ми маємо змогу бачити, до чого саме це призводить в діяльність працівників Національної поліції України. Особливості організації діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану визначено чинним законодавством, насамперед законами України «Про правовий режим воєнного стану» [8].

Під час воєнного стану, поліція стикається з численними викликами та перешкодами у своїй діяльності. З одного боку, поліцейські повинні забезпечувати безпеку громадян та здійснювати контроль за дотриманням законів та правил поведінки. З іншого боку, їм треба бути готовим до можливих загроз та нападів з боку ворога або терористичних груп. Але в першу чергу для правосвідомості в пріоритеті є права людини та загальнолюдські цінності, створення умов для захисту прав і свобод людини і громадянина, узгодження інтересів різних соціальних груп та розв'язання соціальних конфліктів [3], тому також важливо враховувати психологічний аспект роботи поліції під час воєнного стану. Поліцейські повинні мати стійкість до стресу та вміти приймати швидкі та рішучі рішення в складних ситуаціях. Для цього необхідно проводити спеціальні тренування та підготовку поліцейських до роботи в екстремальних умовах. Важливою складовою психологічної допомоги є також підтримка соціального середовища, яке створюється для співробітників поліції. Соціальне середовище може допомогти зменшити почуття самотності та ізоляції, які можуть виникати у працівників поліції під час виконання своїх обов'язків. Соціальне середовище може включати в себе підтримку від керівництва, колег та родини. Таке середовище може допомогти працівникам поліції знайти підтримку та розуміння у важкі моменти та зберегти мотивацію для ефективної роботи.

Війна також може вплинути на професійну діяльність поліцейських. Вони можуть бути залучені до бойових дій або забезпечувати безпеку на передовій, що може вимагати від них додаткових зусиль та ризиків. Крім того, війна може змінити природу злочинності та вимагати нових методів боротьби з нею. Професійний розвиток – це також важлива складова правосвідомості та

моральності у діяльності працівників поліції. У випадку воєнного стану, працівники поліції повинні бути готові до різноманітних ситуацій та завдань, тому необхідно постійно підвищувати свій рівень знань та навичок. Це може бути досягнуто через професійну підготовку, тренінги, семінари та інші форми навчання. Професійний розвиток працівників є результатом взаємодії потреб і вимог організації з характеристиками та інтересами конкретного працівника – тільки в такому випадку цей процес цілеспрямований і результативний [4, с. 129].

Умови воєнного стану можуть призвести до розвитку стресових реакцій у працівників поліції. Стресові реакції можуть негативно впливати на фізичне та психічне здоров'я працівника, а також на його професійну діяльність та впливати на взаємодію з громадою. Проте, поліцейські мають важливу роль у забезпеченні безпеки громади, особливо в часи війни. Вони повинні бути здатні адаптуватися до нових умов та використовувати ефективні стратегії для захисту від злочинності та загроз безпеці. Війна має складний вплив на життя поліцейських, тому важливо своєчасно надавати психологічну допомогу.

Забезпечення особистої безпеки – одна з основних функцій, яку виконують працівники поліції та яка може врятувати їм життя в умовах виникнення надзвичайних ситуацій. Тому саме забезпечення безпеки працівників поліції в умовах виникнення надзвичайних ситуацій є пріоритетним завданням як для самих працівників поліції, так і для суспільства та держави [1, ст. 100]. Особиста безпека працівників поліції наразі є одним з важливих чинників для успішного вирішення їх службових завдань, особливо в умовах виникнення надзвичайних ситуацій. Особисту безпеку працівників поліції слід розглядати як їх обов'язок, а не право.

Правосвідомість і форми прояву моральної культури говорять про те, що є правильним і справедливим, і вимагають дотримуватися відповідної поведінки з точки зору суспільства і держави, надають працівнику Національної поліції певні права і свободи, а в разі невиконання обов'язку до особи порушника застосовуються норми відповідальності. Таким чином відносинам людей у суспільстві надається стабільність і визначеність, адже в умовах воєнного стану поведінка людей підкоряється справедливим, належним і законним – моральним і правовим нормам. Проте роль правосвідомості та моральності не обмежується лише збереженням і забезпеченням стабільності суспільства, вона значно ширша. За функціями ця система є регулятором діяльності та вдосконалює соціальні відносини.

Список використаних джерел

1. Безпека працівників Національної поліції в умовах надзвичайних ситуацій : навчальний посібник (В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев, О. І. Бойко / за заг. ред. В. Г. Грибана). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 100 с.

2. Колодій А.М., Копейчиков В.В., Лисенков С.Л. та ін. Теорія держави і права : [навч. посіб.] / [А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін.] ; за заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – С. 164.

3. Мотиль І.І. Становлення та розвиток внутрішніх функцій української

держави: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Мотиль Іван Іванович ; Київський національний ун-т внутрішніх справ. Київ, 2007. С. 214.

4. Права та свободи людини в контексті модернізації Конституції України / За заг. ред. проф. В.В. Коваленка; матеріали науково-практичної інтернет конференції ННІЗН НАВС (м. Київ, 23 січня 2014 р.). – К. : Видавництво Ліра-К, 2014. 192с.

5. Удовика Л.Г. Діалектика моралі і права у розвитку демократії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Л. Г. Удовика; Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя, 1998. – 17 с.

6. Черкас М. Є. Правосвідомість та її функції в механізмі правового регулювання : монографія. Харків : Право, 2014. 156 с.

7. Про введення воєнного стану : указ Президента України від 24.02.2022 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>

8. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015. URL: <https://www.zakon.cc/law/document/read/389-19>

*Молодик Софія Володимирівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти за спеціальністю (053) Психологія
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Мозоль Наталія Іванівна
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Безумовно, питання правопорядку та правової культури в сучасній Україні є значущим та багатограним, тому події останнього року показали, що одне з головних завдань працівників поліції – забезпечувати громадський порядок. Та крім цього з 24 лютого 2022 року на території України було введено воєнний стан, у зв'язку з повномасштабною військовою агресією з боку російської федерації, а це в свою чергу створює загострення оперативної обстановки, в якій доводиться діяти силам охорони правопорядку, у тому ж числі і працівникам Національної поліції, вирішуючи при цьому відповідні проблеми та моральні засади на підконтрольній території. Тому, у період війни робота правоохоронних органів складається із захисту прав і свобод людини і стає ближчою до реальних потреб населення, орієнтованою на тісну співпрацю з громадою, створення та підтримку в суспільстві комфортних соціально-правових умов для життя людини, а також безперешкодне забезпечення її інформаційно-правовим супроводом. І тому,